

GYŰJTŐ: SERÉNYI SÁMOS

GYŰJTÉS IDEJE: 1974.

TART.: ZSELICSE'G

6 lap

FŐKÖRÖMÍ MUTATÓ: ZSELIC

SZAKMUTATÓ: XXI

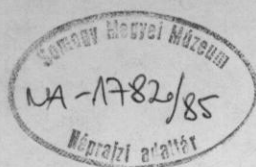
PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKÖZS

ATUENETVE A NA-217/85 - OS TÉTELE ALÓL.

ZSELICSÉG

írta: Serényi János

Somogy, Baranya vármegye azon részét nevezik Zselicségnek, amely ennek a két vármegyében lévő Kiskeresztur-Gödre, Homok-Szentbalázs, Zselickislak, Kadarkut, Somogyhárság, Szulimán, Almamellék között lévő földterületet foglal magában. Ez a terület majdnem 90 %-ban erdőterület. Itt-ott a községek mellett csekély szántóföld volt, ezekben a területekben helyezték el az idetelepített németiséget, akiknek majd erdőt kellett irtani és lakásokat építeni. A magyarság csak egyes plébániai helyeken volt. Az itt élő népek legnagyobb részt állattenyésztéssel foglalkoztak és erdőt irtáltak, majd faszenet égettek. Ha az erdőt kiirtották, a földeket fel kellett szántani. Az utak télen, tavasszal és ősszel járhatatlanok voltak. Kizárólag jármas teheneket, vagy ökröket használtak. A fő foglalkozásuk mégis a földművelés volt.

1931-ben kerültem Gálosfa községbe vezető jegyzőnek. A községek cca 4-5 km-re voltak Gálosfa községhez a központi községhez. A községek nemzetiségre vegyesek voltak. Mindenholt 50-60 %-os volt az arány, azt lehet mondani, hogy az összes községben ez volt az arány.

Ez a vidék földrajzilag csak Zselicségnek volt címezve. Valójában a XVII. században kezdődött a fejlődés. Az idetelepített svábság nagy szorgalommal és kitartással dolgozott, a földeket jól megművelte, termelési lehetőség megvolt. Ez a terület Magyarországnak legértékesebb területe. 500-100 éves tölgy és bükkfák voltak az erdőkben. Én ezen területet Nemzeti Park-nak

kivántam nyilvánítani és alakítani, arra törekedtem Vörös-
alma, Gálosfa, Simonfa, Gyarmat, Hajmás, Sántos, Kaposvárig
Nemzeti Park legyen. Az első az utépités volt, mert az utak
járhatatlanok voltak. A nyári és tavaszi hónapok szépsége
asztán kárpótoltak mindenkit, mert ennek a területe értékes
és gazdag ásványi kincsekben bővelkedik. A vadállomány pedig
páratlan mennyiségben volt és most is van. Fejlődési lehető-
ség nem volt, mert a gazdálkodáshoz és az állattenyésztéshez
nagyobb szántóterületekre volt szüksége a parasztságnak. Ez
a terület legnagyobb részben nagybirtok kezében volt. A me-
zőgazdasági váltságos helyzet^{et} a nagybirtokok is megérezték.
Sikerült megkapnom a nagybirtok tulajdonosoktól a parcellá-
zási műveletek lebonyolítását. Előzőleg Baté, Rahó községben
2800 hold területet parcelláztam és alakítottam át a kasztert.
A nagyuradalmak sokkal kisebb kataszteri tisztajövedelmet ki-
mutató területekkel rendelkeztek és így az egész községek
tisztajövedelmét egyenlő arányban tudtam keresztül vezetni.
Voltak ilyen helyzetek is mint Nagytótváros, amely cca 350
lelket magába foglaló nagyközség volt. A szlávok elköltö-
zése folytán kisközség lett. Itt még 1932-ben robotot szol-
gáltak az erdésznek és uradalmaknak, úgy hogy ezt tartottam
legelső feladatnak a földmegváltást keresztül vezetni. Sike-
rült is a volt földbirtokostól négyszögölenként megváltani 10
fillérért, amelyben bent foglaltatik a ház és istálló mellék-
épületek is. Boldogok voltak ezek a nagytótvárosi emberek,
amikor megkapták a tulajdonjogot. A többi földeket pedig
30-40 filléres árban sikerült parcellázni és eladni.

1936-ban pedig kiütött a hastifusz járvány és olyan súlyos volt, hogy Gálosfa községben még 1/3 részben pusztultak el a fiatalságnak legnagyobb része. A tifusz bacillusgazdáját kerestük és községi lakosságtól fekália mintát vettünk az egész községben 6 WC volt. Így kellett küzdenem a lehetetlen egészségi helyzetekkel. Elhatároztam, hogy megépítjük a Gálosfa községben az első kulturházat. Csak így volt lehetséges a fejlődést és kulturát, tanulási vágyat az emberekben felidézni. Ez sikerült is részben adományokból, valamint a község lakosságának önzetlen szorgalma által a kulturházat felépíteni. 1935. évben egy öreg, cca 85 éves öregember jelent meg Kistótváros volt temetőhelyén és sirdogálva kereste feleségének sirját, de már nem találta. Ezt a tót öregembert nem lehetett a tótvárosi részről hazaküldeni. Szóltak nekem és kimentem Kistótváros azon részéhez, ahol az öregember feküdt. Nagyon nehezen tudott németül beszélni és mondta, hogy ő a lukafai üveghutában dolgozott és szénási határban egy csomó pénzt elrejtett egy sirban, amelyet a feleségének tekintett, de most nem találja a sirt sem, sem feleségének a sirját sem. Ez 1934-ben volt. Itt Nagytótváros valamikor 7 tanerős iskola volt és Szentluka pusztán apácarend. Kutatásaim nyomán megállapítottam, hogy a tótok 1848. után elhagyták a lukafai üveghutát és visszamentek Szlovákiába. A lukafai üveghuta után kutattam és nagyon sok római és üveghutai edényeket, poharakat gyűjtöttem és adtam át Gönczi Ferenc volt kaposvári muzeum részére. Lejegyzőkönyveztem és adtam a kaposvári muzeum igazgatónak. Az üveghuta működését és annak áruinak elszállítását. A szállítás kocsival történt és üveg gyártmányok Bosznia és Hercegovinába lettek szállítva.

Ezeket a szállításokat nagytótvárosi emberek végezték, akik itt maradtak 1848. után. Kutatásom során összefüggést láttam Szalacska és Kistótváros határában lévő és a Hajmási uton elterülő 3 db. római utjelző határköveket. Ugyanis a római ut Szalacska, Kiskeresztur, Szénás ptán levezető római utjelző határkövek között. A régi római ut átkelő szakasza a gálosfai legelőn keresztül a vörösalmai ut a simonfai tetőn vezető Római hegyen keresztül vezető utvonal között. Ugyanis a római ut nem vezetett keresztül a Kaposberkeken keresztül, mert a Kapos csatorna megépítése előtt a Kapos vizen mentek a homokiak a batéi templomba csónakkal. A templom melletti sövényen ma is látni lehet egy hely, ahol egy meleg forrás volt és azt használták a gyógyuló betegek. A batéi templom restaurálásánál nagyon sok mankó maradt ma is a padlásán, amely igazolja nagyapám mondásait. Gálosfán a templomot renováltattuk, én mint hitközségi elnök abban részt kellett vennem. A templom padlásán galamb és egyéb piszkok között találtam egy, a 14. századból származó olasz oltárképet, amit a bemondások szerint Szentkutpusztáról hoztak be és tettek fel a padlásra, azt kitisztítottam, ugyszintén az oltárképet, amely német festőművész képe, Krisztus mennybemenetele. Ezek a képek ma milliókat éri festmények. Kutatásaim során a község fontos iratai között a községgel kötött zárt kutatóványai jogot kötött szerződést biztosítottak a pécsi szénbánya részére 60 évre. Ugyanis a községi kutatásták és fenekén 75 cm barnaszénre bukkantak, ebből mintát vetettem. Ugyszintén a Gálosfa és Gyarmati uton mangánt találtam, a mintákat felküldtem a megyei alispáni hivatalnak és felküldtem a budapesti Geológiai Intézetnek Budapest-

re Szent István körut 12. szám alá. A geológus, akit kiküldtek a vizsgálat megállapítása végett 55 év körüli hajtott hátú geológust küldtek ki, aki 30 méteres furóval jött ki és Hajmás, Gyarmat határában 30 méterig furásokat végeztek. Ez a geológus nálam volt elszállásolva és borozgatás közben elmeséltem, hogy nálam az erdőben Bőszénfai téglagyárnál talált egy forrást és inni akart belőle. És amint lehajolt a víz olajos volt. Ezt megírta a Somogymegyei Ujságnak, aki aztán cikket írt róla. Lisperől megjelent egy amerikai mérnök társával és megnézte a forrást. Ezt is elmondtam a geológusnak és elmondta, hogy Lispe és Szeged az az utvonal, amely tele van olajrétegekkel és gázzal. Ez a vidék Magyarországnak legértékesebb területe. Felhivta figyelmemet arra, hogy völgyes részeken elterülő erdőknél a 300-400 éves fákon a korona ág elszárad és annak a jele, hogy a fő gyökér a szenes gázzrétegekbe nyulik. És valóban a hajmási és gálosfai idősebb fákon ez valójában így van. Vázolta a téglagyárnál levő földek minőségét. Megmutattam Hajmás községnél lévő vagyonváltási földeknél lehuzódó részt, ahol többhelyen lehet látni a várromrészeknél téglák és kődarabokat és Kistótvárosnál és a téglagyárnál levő kékes földrészeket, amely igazolja, hogy a kék földek márga agyag, kályha és cserépgyártáshoz a legjobbminőségű föld, tehát nem felel meg az, hogy a volt gyárral nem lehet cserepet gyártani és súlyos mulasztást követtek el, amikor ott beszüntették annak gyártását. És az üzemnél a cserép szárítót kiszerezték, annak anyagát elszállították és elégették.

Felhívom figyelmét arra, hogy a Zselicségben Nagytótváros alatt van egy különleges forrás, annak a forrásnak a vizébe hogyha falevél, moha, vagy egyéb élő szervezet beleesik az egy-két napon belül megkövesedik. A többi részlettel nem kívánok foglalkozni, de majd küldök Önnek egy irást, mely szerint én a Baranya megyei múzeumnak átadtam 19-es időből könyveket és Nagybjom község másodjegyzőjének Moravek Józsefnek börtönből lévő leveleit, amely szerint ő is kiscsorda gyermek volt, két évre ítelték el és a szegedi csillagbörtönből átszökött Jugoszláviába és ott továbbmüködött.

.....

és ez a Jóska egy horvát hadseregnél teljesített katonai szolgálatot az első világháboruban, megtanult tökéletesen horvátul és mint százados szerelt le 1918-ban. Ez a Moravek József nekem unokabátyám volt, 1940 -ben amikor a németek bevonultak Jugoszláviá^{ba} nyomtalanul eltűnt és annak létezését egyedül Jugoszlávia elnöke Tito marsall tudna fölvilágosítást adni. Történelmi időket éltem át történelmi események^{nek} voltam tanuja, erről majd később fogok még beszélni. Ezekre vonatkozólag majd később fogok nyilatkozni.

Pécs, 1974. február 6.

Serényi János sk.

